

Του γιοφυριού της Άρτας- Ανάλυση

Επιμέλεια: Κατερίνα Κάζηρα

- Σε ποια κατηγορία τραγουδιών ανήκει το συγκεκριμένο τραγούδι;

Ανήκει στα δημοτικά τραγούδια και συγκεκριμένα στις παραλογές.

- Τι είναι οι παραλογές;

Πολύστιχα αφηγηματικά τραγούδια, με πλαστό περιεχόμενο και μαγικά στοιχεία, ολοκληρωμένη υπόθεση, με συνήθως δραματικό τέλος.

- Ποια τυπικά γνωρίσματα του δημοτικού τραγουδιού αναγνωρίζουμε στο συγκεκριμένο τραγούδι;
 - A) τον ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο
 - B) την έλλειψη ομοιοκαταληξίας
 - Γ) τις προσωποποιήσεις (π.χ. το πουλάκι που μιλάει ανθρώπινα)
 - Δ) τις υπερβολές (π.χ. εξήντα μαθητάδες, του θανάτου πέφτει, όλον τον κόσμο ανάγειρα...)
 - Ε) το σχήμα του αδυνάτου (π.χ. αν τρέμουν τ' άγρια βουνά, να τρέμει το γιοφύρι...)
 - Στ) το διάλογο
 - Z) τις επαναλήψεις (π.χ. Ολημερίς το χτίζανε..., τρέμει-πέφτουν, αργά-γοργά)
 - Η) τους συμβολικούς αριθμούς (μαγικός αριθμός 3 και πολλαπλάσιά του: σαράντα πέντε, εξήντα, τρεις)

• Μπορούμε να επιβεβαιώσουμε ότι το τραγούδι ανήκει στις παραλογές; **ΝΑΙ:**

1. Είναι πολύστιχο (46 στίχοι)
2. Είναι αφηγηματικό: η αφήγηση γενικά είναι αντικειμενική και ο αφηγητής αμέτοχος και ετεροδιηγητικός. Ωστόσο σε αρκετά σημεία κυριαρχεί ο δραματικός ενεστώτας που προσδίδει στο τραγούδι δραματικότητα (π.χ. Μοιρολογούν, πιάνει, μηνάει, τους χαιρετά...)
3. Στην αφήγηση παρεμβάλλεται ο διάλογος που ζωντανεύει το τραγούδι και το κάνει πιο θεατρικό (π.χ. «Α δε στοιχειώσετε άνθρωπο...», «Γοργά ντύσου...», «Γεια σας...»)
4. Το περιεχόμενο είναι πλαστό με μαγικά στοιχεία: συμβαίνουν παράδοξα γεγονότα: γκρέμισμα του γιοφυριού κάθε βράδυ, ανθρώπινη ομιλία πουλιού
5. Η υπόθεση είναι ολοκληρωμένη και το τέλος της δραματικό: χτίσιμο Λυγερός

Ας περάσουμε τώρα στο περιεχόμενο...

- Ποιο είναι το θέμα του τραγουδιού;

Η ανάγκη της θυσίας της ατομικής ευτυχίας (εδώ της γυναίκας του Πρωτομάστορα και κατ'επέκταση του ίδιου) για την ωφέλεια του κοινωνικού συνόλου (χτίσιμο του γεφυριού για την εξυπηρέτηση της οδικής επικοινωνίας).

Οι ενότητες του τραγουδιού:

1. Σαράντα πέντε...γιόμα: Το πρόβλημα των μαστόρων και η λύση του αδιεξόδου από το πουλάκι
2. Τ' άκουσ'...δεν ήβρα: πρόσκληση της Λυγερός, άφιξη στο γεφύρι και η εξαπάτησή της
3. Ένας...οι διαβάτες: το χτίσιμο της Λυγερός και η κατάρα της
4. -Κόρη...περάσει: η μετατροπή της κατάρας σε ευχή

- Πώς δηλώνεται η δυσκολία της θεμελίωσης του γεφυριού;
 - A) με τον υπερβολικό αριθμό των συμμετεχόντων μαστόρων και των βοηθών τους
 - B) με το γκρέμισμα του γεφυριού κάθε βράδυ, παρά τον μεγάλο αριθμό των εργατών
- Τι πρέπει να γίνει για να χτιστεί το γεφύρι;

Πρέπει να θυσιαστεί (=χτιστεί στα θεμέλια του γεφυριού) η γυναίκα του Πρωτομάστορα. Χρειάζεται να επισημανθεί ότι δεν απαιτείται η θυσία οποιουδήποτε προσώπου (ορφανού, ξένου, διαβάτη), αλλά του πλέον συγγενικού προσώπου του Πρωτομάστορα, γιατί:

- A) δημιουργείται μεγαλύτερη ένταση και δραματικότητα στους αναγνώστες/ακροατές
- B) ο Πρωτομάστορας ως υπεύθυνος του έργου είναι αυτός που θα πονέσει περισσότερο με τη θυσία αυτή και καλείται να αποφασίσει στο δίλημμα: άρνηση θυσία της γυναίκας του + γκρέμισμα γεφυριού της Άρτας ή αποδοχή της μοίρας + στέριωμα γεφυριού. Υπάρχει δηλαδή αντίθεση ανάμεσα στο θέλω (επιθυμία, συναίσθημα) και στο πρέπει (λογική, καθήκον)

- Ποιος είναι ο ρόλος του πουλιού στο τραγούδι;

Ο ρόλος του είναι διπλός:

A. Λειτουργεί ως εντολοδόχος της μοίρας για να δώσει λύση στο αδιέξοδο (αποκαλύπτει τη λύση του προβλήματος)

B. Λειτουργεί ως αγγελιαφόρος, προκειμένου να εκτελεστεί η εντολή (δίνει το μήνυμα στη γυναίκα)

Πρέπει να επισημάνουμε τα εξής:

- ✓ είναι πολύ συνηθισμένη τεχνική στα δημοτικά τραγούδια, ζώα, πουλιά και φυσικό περιβάλλον να συμμετέχουν στην υπόθεση. Στην περίπτωσή μας, λοιπόν, το πουλάκι προσωποποιείται (μιλάει σαν άνθρωπος)

- ✓ Προκύπτει ιδιαίτερη τραγικότητα από την επιλογή 2 διαφορετικών επιρρημάτων, που μάλιστα ακούγονται περίπου το ίδιο (παρήχηση: αργά-γοργά): η εντολή του Πρωτομάστορα είναι να ετοιμαστεί η γυναίκα του αργά, για να έρθει στο γεφύρι, γεγονός που δείχνει ίσως την κρυφή αλλά μάταιη ελπίδα του να σωθεί η γυναίκα του, και πιο πιθανό να αποκαλύπτει την επιθυμία του να παρατείνει όσο μπορεί τη ζωή της. Από την άλλη μεριά το πουλί παρακούει (∴) και της λέει να ετοιμαστεί γοργά (= γρήγορα), λόγω της ομοιότητας των 2 λέξεων, αλλά, κυρίως, για να εφαρμοστεί το μοιραίο!!

Τα συναισθήματα των πρωταγωνιστών:

• Ο Πρωτομάστορας:

- **Σύγχυση** και **θλίψη** από το γκρέμισμα του γεφυριού.
- **Αίσθημα** ευθύνης απέναντι στο κοινωνικό σύνολο.
- **Απελπισία** και **απόγνωση** (του θανάτου πέφτει) στο άκουσμα της μοίρας.
- **Πίκρα** όταν βλέπει τη γυναίκα του (ραγίζεται η καρδιά του, βαργωμισμένος).
- **Υποταγή** στο μοιραίο (ρίχνει μέγα λίθο)

Μπορούμε να τον συγκρίνουμε με τον Ισαάκ και τον Αγαμέμνονα, που κλήθηκαν να θυσιάσουν τα παιδιά τους.

• Η Λυγερή:

- **Υπάκουη** στο κάλεσμα του άντρα της (Να τηνε...).
- **Πρόσχαρη**, όταν φτάνει στο γεφύρι (Γεια σας, χαρά σας...).
- **Πρόθυμη** και με ενδιαφέρον και **αγάπη** για τον άντρα της (μην πικραίνεσαι...), για να πιάσει αυτή το δαχτυλίδι.
- **Τραγικό πρόσωπο**: όλοι γνωρίζουν την τραγική μοίρα της εκτός από την ίδια.
- **Αγωνία** και **πανικός**, όταν καταλαβαίνει ότι κάτι δεν πηγαίνει καλά (τράβα...).
- **Πίκρα** και **αγανάκτηση** για τη μοίρα της οικογένειάς της (αλίμονο...), γι' αυτό καταφεύγει σε κατάρα.
- **αδερφική αγάπη**, που υπερισχύει στο μυαλό και στην καρδιά της και την οδηγεί στο να αλλάξει την κατάρα.